

ارزیابی معکوس

پیش به سوی ارزیابی برای یادگیری

www.ketab.ir

تألیف:

ماریکا تویولا

ترجمه:

دکتر ابوالفضل بختیاری دکتر مسعود گرامی پور مریم اکبرزاده

عضو هیئت علمی دانشگاه فرهنگیان عضو هیئت علمی دانشگاه خوارزمی عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور کرمان

بازبینی:

سیدحسین رضوی

سرشناسه: توئیولا، ماریکا Toivola, Marika

عنوان و نام پدیدآور: ارزیابی معکوس: پیش به سوی ارزیابی برای یادگیری/ تالیف ماریکا توئیولا؛ ترجمه ابوالفضل بختیاری، مسعود گرامی‌پور، مریم اکبرزاده.

مشخصات نشر: یزد: تیک: تهران: آوای نور، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۱۳۴ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۹۶-۵۳-۶

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: عنوان اصلی: ۲۰۲۰, Flipped Assessment: A Leap towards Assessment for Learning

یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۲۹-۱۳۳.

عنوان دیگر: پیش به سوی ارزیابی برای یادگیری.

موضوع: یادگیری -- ارزشیابی

موضوع: Learning -- Evaluation

موضوع: کلاس‌های درس وارونه

موضوع: Flipped classrooms

شناسه افزوده: بختیاری، ابوالفضل، ۱۳۴۵، مترجم

شناسه افزوده: گرامی‌پور، مسعود، ۱۳۵۹، مترجم

شناسه افزوده: اکبرزاده، مریم، ۱۳۵۴، مترجم

رده بندی کنگره: LB۱۰۶۰

رده بندی دیویی: ۳۷۰/۱۵۲۳

شماره کتابشناسی ملی: ۸۴۵۰۱۰۴

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیا

www.ketab.ir

ارزیابی معکوس

پیش به سوی ارزیابی برای یادگیری

مولفان: ماریکا توئیولا

مترجمان: دکتر ابوالفضل بختیاری، دکتر مسعود گرامی‌پور و مریم اکبرزاده

بازبینی: سیدحسین رضوی

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۹۶-۵۳-۶

ناشر: انتشارات تیک با مشارکت انتشارات آوای نور

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

چاپ اول: ۱۴۰۰

قیمت: ۶۵۰۰۰ تومان

وب‌گاه انتشارات تیک: WWW.TICKPUB.IR

مرکز پخش:

تهران: میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهید وحید نظری، پلاک ۹۹، طبقه دوم - انتشارات آوای نور

تلفن ۶-۶۶۹۶۷۳۵۵ یزد: ۰۹۱۳۳۵۷۸۲۵۷ - ۰۳۵۳۸۲۸۱۲۷۸

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای انتشارات تیک و مترجمان اثر محفوظ است؛ و هیچ شخص حقیقی و حقوقی حق چاپ و تکثیر آن را به هر شکل اعم از فتوکپی، چاپ کتاب و ... ندارد و متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

فهرست

عنوان	صفحه
پیشگفتار.....	الف
سخنی با خوانندگان.....	ج
آشنایی با نویسنده.....	ح
مقدمه.....	خ
فصل ۱: معلمی، هیچ الگوی پایه‌ای ندارد.....	۲۱
فصل ۲: حرکت به سوی خودتنظیمی.....	۳۵
فصل ۳: به سوی ارزیابی برای یادگیری.....	۴۷
فصل ۴: یادگیری باید هدایت شود.....	۶۱
فصل ۵: یادگیری معکوس و ارزیابی معکوس.....	۷۳
فصل ۶: ارزیابی برای یادگیری، به یادگیری دانش‌آموزان کمک می‌کند.....	۱۰۱
سخن پایانی.....	۱۲۳
منابع:.....	۱۲۹

مقدمه

وقتی از معلمان پرسیده می‌شود که دانش‌آموزانشان را چگونه ارزیابی می‌کنند، پاسخ معمول این است: با امتحان، تست یا روش‌های معمول مشابه. اگر پرسیده شود که چگونه اطمینان حاصل می‌کنند که دانش‌آموز مطلب را فراگرفته است، معمولاً پاسخ می‌دهند که با مراجعه به تکالیف خانگی، کار کلاسی، گفتگو و حتی بررسی حالات چهره دانش‌آموز (ویلیام، ۲۰۰۶). در این پاسخ دوم از نمرات آزمون حتی ذکری هم به میان نمی‌آید. ارزیابی، بُعد اخلاقی قدرتمندی دارد. به همین دلیل است که می‌توانیم این فعالیتی را که آن را «ارزیابی» می‌خوانیم به گونه‌ای انتقادی و به دقت بررسی کنیم. منظور غانی ما از ارزیابی چیست و چگونه آن را اجرا می‌کنیم؟

ارزیابی یادگیری دو کارکرد مکمل دارد: ارزیابی برای یادگیری^۱ (ارزیابی تکوینی)^۲ که یادگیری را ترویج و آن را نظام‌مند می‌کند و ارزیابی یادگیری^۳ (ارزیابی پایانی)^۴ که تأیید می‌کند یادگیری رخ داده است. تأیید یادگیری نسبت به معیارهایی انجام می‌شود که در برنامه آموزشی تعیین شده‌اند. ارزیابی برای یادگیری بر مبنای اهدافی بنا شده که برنامه آموزشی تعیین کرده است. خود کلمه ارزیابی در شکل‌گیری ارزیابی برای یادگیری مشکل ایجاد می‌کند، چون به سادگی تصویری از قضاوت و اندازه‌گیری شایستگی را از تجربیات خود فرد در ذهن به وجود می‌آورد؛ اما ارزیابی برای یادگیری به قضاوت مربوط نیست. ارزیابی تکوینی یک ارزیابی برای یادگیری است، نه یادگیری برای قضاوت شدن. بیش از هر چیز، این ارزیابی به تدریس مسئولانه مربوط می‌شود. کلید توسعه این نوع ارزیابی بررسی این موضوع است که دانش‌آموز چگونه می‌تواند به ارزیابی و شکل‌گیری مهارت‌های خود بر مبنای بازخوردی که دریافت می‌کند،

^۱ assessment for learning

^۲ formative assessment

^۳ assessment of learning

^۴ summative assessment

کمک کند. این مسئله از لحاظ یادگیری اهمیتی حیاتی دارد، چرا که دانش آموزی که بتواند سطح شایستگی خود را نسبت به اهدافش بسنجد، بیشترین موفقیت را در تحصیل به دست خواهد آورد (هتی، ۲۰۰۹).

در این کتاب، ارزیابی از دید فرهنگ ارزیابی بررسی می شود و هدف آن حمایت از شکل گیری فرهنگ یادگیری است. از این رو، ارزیابی به عنوان کارکردی برای ارزش گذاری یا قضاوت فعالیت هایی که قبلاً انجام شده اند، در نظر گرفته نمی شود. این کتاب بینش های نظری فراوانی ارائه می کند که به معلم امکان می دهد دیدگاه خود را درباره ارزیابی به چالش بکشد. منطق های نظری به معلم کمک می کند تا خود را رها کند از بندهایی که اغلب در ارتباط با ارزیابی به دست وپایش بسته می شوند. به علاوه، این کتاب درکی از آنچه ارزیابی برای یادگیری واقعاً می خواهد باشد یا انجام دهد و برعکس، آنچه نمی تواند انجام دهد، به دست می دهد.

ارزیابی پیوند نزدیکی با فرهنگ یادگیری دارد. فرهنگ یادگیری در کلاس خود من، دانش آموز محور است که با عنوان 'یادگیری معکوس'^۱ شناخته می شود. در یادگیری معکوس، از دیدگاه پیش نیازهای هر دانش آموز که برای هم یکنان نیست، به یادگیری وارد می شویم. کلید ماجرا درک اهمیت واژه وارد شدن است: هدف اصلی معلم این است که یاد بگیرد از نگاه دانش آموز به یادگیری وارد شود و به او کمک کند تا به معلم خودش تبدیل شود. یادگیری معکوس نظریه ای برای تغییر است که به معلم کمک می کند هویت خود را از یک معلم به اصطلاح سنتی به یک مربی^۲ در فرهنگ یادگیری دانش آموز محور تغییر دهد. در این کتاب، به ویژگی های خاص فرهنگ یادگیری خودم تا جایی که به اهداف یادگیری و بنابراین ارزیابی، مربوط می شوند، اشاره خواهم کرد. الگوی نظری یادگیری معکوس را می توانید در کتاب یادگیری معکوس در فنلاند^۳ (تویولا، پیورا و هیومالویا، ۲۰۱۷) مطالعه کنید. این کتاب تصویر کاملی از یادگیری معکوس ارائه می دهد.

۱ flipped learning

۲ coach

۳ کتاب یادگیری معکوس در فنلاند با ترجمه اکبرزاده، بختیاری و رضوی توسط انتشارات تیک منتشر شده است.

کتاب حاضر در پی تشویق و حمایت از معلمانی است که پیش از این ارزیابی‌ها را با آزمون‌های پایانی انجام می‌داده‌اند اما حالا تمایل دارند، مطابق با برنامه آموزشی جدید، فرهنگ یادگیری و ارزیابی خاص خود را ایجاد کنند. در عین حال، این کتاب توصیفی بسیار شخصی از رشد حرفه‌ای خود من، به عنوان مربی یادگیری، ارائه می‌دهد. علاوه بر نظریه، روایت‌هایی نیز از تجربیات شخصی‌ام را برای شما خواهم گفت. هدف از بیان این روایت‌ها، ارائه حمایت و همدلی هم‌تایان درباره تغییراتی که در کار معلم رخ می‌دهد و همچنین افزایش شجاعت و درک مخاطبان درباره تغییرات مدرسه است. هنگامی که معلمی کار خود را توسعه می‌دهد، نیروهای تغییر می‌توانند به راحتی به طوفان تبدیل شوند.

معلمان و جامعه آموزشی که شامل تصمیم‌گیران، والدین و دانش‌آموزان است، باید عمق تغییرات مورد نیاز جهت اجرای ارزیابی برای یادگیری را درک کنند. گذار به ارزیابی برای یادگیری آسان نیست، اما بدون شک تأثیر رضایت‌بخشی در توسعه شغلی معلم دارد. به‌ویژه، تجربه دست اول از همکاری و شاید حتی شکست‌های فردی برای معلم بسیار مفید خواهد بود. ارزیابی برای یادگیری بر پایه توانایی خود دانش‌آموز برای عمل کردن بنا شده است. در این مسیر، از خودارزیابی‌ها و ارزیابی هم‌تایان برای ایجاد فرهنگ یادگیری تعاملی و رشد خودتنظیمی و هم‌تنظیمی دانش‌آموز استفاده می‌شود؛ بنابراین، هدف اصلی خودارزیابی و ارزیابی هم‌تایان نقد دستاوردهای دانش‌آموزان نیست، اگرچه، در این ارزیابی‌ها سطح دانش آن‌ها نیز مشخص می‌شود. بیش از هر چیز، هدف ارزیابی جلب توجه دانش‌آموز به هم‌تایان و کمک به درک این نکته است که همکاری تا چه اندازه می‌تواند در یادگیری و ایجاد مهارت‌های خودتنظیمی فرد اثر داشته باشد.

وجه تمایز روشن میان این کتاب و سایر کتاب‌هایی که درباره ارزیابی برای یادگیری نوشته شده در این است که دیدگاه‌های من تا حد زیادی در تجربه عملی ریشه دارند. من پشتوانه نظری آنچه را که انجام داده‌ام، بیان می‌کنم، نه برعکس. ساختار کتاب از مسیری که خودم شخصاً پیموده و تجربه کرده‌ام پیروی می‌کند: در ابتدا، در این باره صحبت می‌کنم که چرا به تغییر نیاز داریم و معنای عبارت «ارزیابی برای یادگیری» چیست و چه هدفی دارد. سپس، توضیح می‌دهم که ایدئولوژی یادگیری معکوس در سطح عملی چه معنایی دارد. بخش نظری‌تر پایان کتاب به

خواننده کمک می‌کند که درک آموزشی عمیق‌تری به‌دست آورد و پشتوانه نظری برای ساخت فرهنگ ارزیابی خود داشته باشد.

ارزیابی نمی‌تواند با وجود قوانین سفت و سخت انجام شود

در همایش ارزیابی که در ۲۵ ماه مه ۲۰۱۸ توسط مرکز ارزیابی آموزشی فنلاند برگزار شد، اولی-پکا هنیونن^۱، مدیرکل دفتر آموزش ملی فنلاند، موضوع بحث را در دو ملاحظه و نگرانی کلیدی خلاصه کرد. اول، ما در زمانه‌ای زندگی می‌کنیم که معلمان به دنبال راه‌حل‌های آسان هستند. دوم، معلمان دستورالعمل‌هایی روشن و قانونی درباره اینکه باید چگونه عمل کنند، می‌خواهند. از دیدگاه هنیونن، این خواسته دوم کاملاً خطرناک است، چرا که ما را به سیستمی آموزشی مبتنی بر قانون می‌رساند که در آن صورت دیگر نمی‌توانیم سیستمی مبتنی بر اعتماد و استقلال قلمرو معلم داشته باشیم.

اغلب با معلمان در حال آموزشی مواجه می‌شوم که انتظار دارند یک الگوی ارزیابی «بدون تغییر» دریافت کنند که هیچ جایی برای نظرات شخصی آن‌ها نداشته باشد و بتوانند آن را در تدریس خود بگنجانند تا الزامات ارزیابی برای یادگیری را پوشش دهد. ایده فرمول نمره‌دهی که در آن نمرات با کمک ورودی‌های مبتنی بر واقعیت تولید می‌شوند، از آن جهت جذابیت دارد که می‌تواند بی‌طرفانه در نظر گرفته شود؛ اما این ایده یک اشتباه بزرگ دارد: ارزیابی تکوینی یا ارزیابی برای یادگیری، فرایندی است که باید وارد تدریس شود. همچنین، درک این مسئله که این فرایند می‌تواند برای دانش‌آموزان مختلف با هم تفاوت زیادی داشته باشد، اهمیت دارد.

باید دقت شود که ارزیابی برای یادگیری با ارزیابی یادگیری اشتباه گرفته نشود. گاهی مدارس درباره نحوه اجرای ارزیابی برای یادگیری در مدرسه خود تصمیماتی بیش از اندازه خشک و بدون انعطافی می‌گیرند. در اغلب موارد، نتیجه آن یک فرم ارزیابی برای یادگیری است که معلم یا مشاور باید به همراه دانش‌آموز و سرپرست وی آن را پر کنند. این فرم لزوماً ارتباطی با ارزیابی برای یادگیری ندارد. بیشتر احتمال دارد که کارکرد این فرم وجود برگه‌ای با عنوان «ارزیابی برای

یادگیری» برای اضافه کردن به پرونده دانش آموز باشد. این مدارس با گذاشتن راهی آسان جهت شانه خالی کردن از انجام ارزیابی برای یادگیری پیش پای معلمان نشان می دهند که تعهدی واقعی به ایجاد فرهنگ ارزیابی مختص به خود ندارند. مشکل دیگر به استقلال معلم در طراحی فرهنگ یادگیری خود مربوط است. از آنجایی که هر معلم فرهنگ یادگیری متفاوتی دارد، روش های ارزیابی هم ممکن است متفاوت باشند. در نتیجه، ارزیابی نباید دارای «قوانین بدون تغییر» باشد، چرا که این کار باعث تضعیف مهارت های حرفه ای معلم خواهد شد.

علاوه بر این، ارزیابی نباید اتوماتیزه یا با طراحی نوعی فرمول ارزیابی به دیگران سپرده شود. گاهی چنین تصور می شود که ارزیابی زمانی منصفانه و عینی خواهد بود که تأثیر معلم در آن به حداقل برسد و تمام دانش آموزان بر مبنای معیارهای یکسانی سنجیده شوند. از آنجایی که ارزیابی در اصل فعالیتی اخلاقی است، نباید با اندیشه «میانبری به خوشبختی» به سراغش رفت. از این دیدگاه، به نظر می رسد که اثبات اعتبار قانونی ارزیابی برای یادگیری دشوار باشد. من هم نمی توانم به این پرسش همیشگی که «نمرات امتحان سراسری تا چه اندازه بر ارزیابی نهایی اثر می گذارند» پاسخ روشنی بدهم. اما واضح است که بالاخره اثری دارند. این نمرات بر تصور دانش آموز از شایستگی های خود و درک من این الطبق ارزیابی ام با ارزیابی در سطح ملی اثر می گذارند.

هنگامی که با دانش آموز به عنوان یک فرد مجزا رفتار و تا حدی بر اساس ارزیابی شخصی خودش پذیرفته شود، درکی که از خود، به عنوان یک یادگیرنده دارد و پتانسیلش برای تأثیرگذاری بر یادگیری و نمراتش افزایش می یابد حتی با اینکه قدرت نهایی تصمیم گیری همچنان با معلم است. خوشبختانه، برای من پیش نیامده که مجبور باشم ملاحظات قانونی را در نظر بگیرم؛ اما روشن است که عادلانه بودن قانونی آن را نمی توان با آزمون های ارزیابی یادگیری ثابت کرد، چرا که ارزیابی به ارزیابی دانش دیروز ربطی ندارد. ارزیابی باید چندمنظوره و با هدف قانونمندی و تشویق یادگیری و همچنین توسعه پیش نیازهای دانش آموز برای خودارزیابی انجام شود (قانون آموزش پایه فنلاند، ۱۹۹۸، ۲۲۵).